

Ustanavljajo občinske in okrajne centre za pospeševanje kmetijstva

Zavod za pospeševanje gospodinjstva na Hrvatskem deluje že več let. S pomočjo okrajnih in občinskih centrov, ki so že v številnih hrvatskih krajih, in osemletnih šol je zavod organiziral številne akcije, katerih smoter je uvajanje bolj racionalnega, demokratičnega, smotrnega in sodobnega dela v gospodinjstvo, kar naj olajša položaj gospodinje in omogoči boljše prehrano ljudi. Hkrati sodeluje zavod z industrijskimi proizvajalci, katerim sporoča pripombe, želje in zahteve potrošnikov in tako prispeva, da ti izdelujejo tiste predmete, ki bodo po svoji strani prispevali k napredku gospodinjstva. Doseženi rezultati kažejo, da uspeh ni izostal in da je zavod na dobri poti, kar v veliki meri potrjujejo dejstva, da so posamezna industrijska podjetja upoštevala nekatere predloge oziroma da se državljani čedalje bolj obračajo na zavod za strokovne in praktične nasvete ter pomoč. To hkrati pomeni, da ima zavod čedalje večje naloge, pri katerih uresničevanju je nujna tudi vsestranska pomoč komun, političnih in drugih organizacij.

Ena izmed najvažnejših nalog zavoda je ustanavljanje občinskih in okrajnih centrov za pospeševanje gospodinjstva. Okrajne centre so ustanovili v Kutini, na Reki, v Dubrovniku in Koprivnici, medtem ko je v Ozlju občinski center. Ker so kadri eden izmed osnovnih problemov centrov, je zavod organiziral številne seminarje v okrajih in občinah z učitelji za gospodinjstvo in učitelji osnovnih šol. Seminarje organizirajo na prošnjo ljudi iz posameznih krajev, trajajo pa po potrebi (nekaj dni, tednov in tudi mesecev), obsegajo pa vrsto znanstvenih, strokovnih in praktičnih predavanj iz raznih služb in poslov, ki so povezani z gospodinjstvom. Tako so v nekaterih krajih čakovskega in reškega okraja imeli seminar o prehranjevanju otrok, v nekaterih drugih krajih o načelih, namenu in uporabnosti električnih aparatov za gospodinjstvo z demonstracijami. Razen tega so vsako sezono (pomladi, poleti in jeseni) seminarji o konzerviranju in shranjevanju raznih vrst sadja in vrtnin. V Zagrebu so na primer organizirali predavanja o pripravljanju rib v tržnici. Vsa predavanja in seminarji so večinoma združeni z demonstracijami, zanje pa uporabljajo tudi ljudske in delavske univerze.

Zaradi usposabljanja kadrov za občinske in okrajne centre je zavod tiskal tudi vrsto brošur (prevedenih ali od domačih piscev), ki so poljudno napisane. Naj povemo tudi to, da zavod tesno sodeluje z domačimi strokovnjaki raznih strok. V ta namen izkoristi tudi razne razstave, ki jih precej pogosto organizira.

Sodelovanje z industrijskimi podjetji

Vzporedno z organiziranjem seminarjev, predavanj in razstav posvečajo veliko pozornost tudi pripombam, predlogom in željam potrošnikov. V ta namen organizirajo občasno tudi ankete. Izkazalo se je, da se pripombe državljanov najpogosteje nanašajo na kakovost, pakiranje, izbiro in cene izdelkov, posebno pri živilih, kjer v mnogih primerih poudarjajo, da na primer velikost konzerv in njihova vsebina nista dovolj v skladu s potrebami večjega števila potrošnikov. Pri emajlirani posodi je spet bilo mnogo očitkov, da oblika držajev (ročajev) ni prikladna in da je dno glede na čedalje večjo uporabo električnih kuhali (kuhalnikov, električnih štedilnikov) pretanko in da naglo pregori. Zavod je na to opozoril tovarno v Veliki Gorici, ki je upoštevala pripombe. Kolektiv tovarne pribora za gospodinjstvo »Kordune« v Karlovcu so opozorili na zahtevo, da naj bi izdeloval prikladnejše in boljše vrste kuhinjskih

nožev. Tudi ta predlog je bil v načelu sprejet, v tovarni pa poudarjajo, da nimajo ustreznih vrst jekla. Zavod se je obrnil tudi na zagrebško tovarno »MBA«, da bi izdelovala žične vložke za cejenje, predloga pa tovarna za zdaj še ni sprejela.

Posebno pogoste so pripombe državljanov pri kuhinjskem pohištvi in s tem v zvezi z možnostmi za bolj sodobno in ekonomično ureditev kuhinje ter za praktičnejše funkcionalne rešitve. Poudarjajo, da je kuhinja najbolj zastareli in nesodobno urejeni del doma (vodovod je ure-

Šolske kuhinje in vrtovi

Ena izmed pomembnejših akcij, ki jih je Zavod za pospeševanje gospodinjstva pokrenil v letošnjem letu po okrajnih in občinskih centrih za pospeševanje gospodinjstva ter v sodelovanju z organizacijo Rdečega križa, je ustanavljanje šolskih kuhinj in vrtov pri osemletkah in osnovnih šolah. Razen zagotovitve pravičnega prehranjevanja šolskih otrok je smoter ustanavljanja teh objektov tudi ta, da bi se otroci v njih že od malega učili gospodinjstvenih del, hkrati pa v neki meri vplivali tudi na svoje roditelje.

Šolske kuhinje in vrtove so ustanovili, ali pa jih ustanavljajo, že v številnih hrvatskih krajih, najuspešneje pa delujejo v kutinskem okraju. V tem okraju delujeta posebno dobro vrt in kuhinja v vasi Grašani.

Šolski vrt ima dvojni značaj. Del vrta, kjer pridelujejo vrtnine, ki najbolj uspevajo v teh krajih, služi za preskrbo šolske kuhinje, kar precej zmanjšuje njene stroške. V vrtu opravljajo pod vodstvom učitelja in voditelja občinskega centra za pospeševanje gospodinjstva bolj ali manj vsa dela učenci. Prav tako so učenci zaposleni z zbiranjem raznih gozdnih sadežev, od katerih jih razen uporabe v kuhinji določene količine tudi prodajo, denar, ki ga dobijo, pa uporabijo za nakup drugih potrebščin.

Razen tega je del vrta oddeljen tudi za združni vrt, v katerem delajo predvsem tisti otroci, ki so se izjavili za združno pridelovanje. Tudi v tem vrtu gojijo tiste kulture, ki najbolj uspevajo. Ker izvajajo agrotehnične ukrepe in upoštevajo načela kolobarjenja, so pridelki na teh površinah obilni. Del denarja, ki ga dobijo pri prodaji (šolski kuhinji ali pa na trgu), uporabijo za obnovo združnih sredstev, del denarja pa izplačajo učencem združnikom, ki ga kakor v drugih krajih uporabijo, da kolektivno preživijo počitnice na morju ali v izletniških krajih.

jen v enem delu prostora, štedilnik v drugem, kredenca je v tretjem itd. in se tako gospodinje po nepotrebnem utrujajo in izgubljajo preveč časa).

Zavod je zaposlil strokovnjake, ki so na temelju zbranih pripomb in predlogov izdelali načrte za kuhinje, ki omogočajo gospodinji, da opravlja večino del sede in da ima vsa potrebna sredstva v dosegi roke. V načrtih računajo tudi z rešitvami, ki omogočajo postopno razširitev kuhinje, kar je odvisno od števila družinskih članov, od velikosti kuhinjskega prostora in podobno. Te načrte je zavod poslal podjetjem lesne industrije, od katerih sta se dve (v Djurdjevovcu in Ravni gori) odločili, da izdelata tipe predlaganih kuhinj, kakor druga pa nista sprejeli predloga, da bi tako pohištvo serijsko izdelovali, pri čemer se izgovarjata, da ima »potrošnik raje tradicionalno kuhinjsko pohištvo«. (Podjetje v Ravni gori se je šele sedaj odločilo za serijsko proizvodnjo novih tipov kuhinj, ki so jih potrošniki ugodno ocenili.)

Predlog za graditev sodobnih kuhinj je zavod poslal tudi Gradbeni zadrugi v Zagrebu, mestnemu odboru in stanovanjskim svetom. Gradbena zadruga je izrazila pripravljenost, da bo v prihodnje v vseh stanovanjskih poslopih, kjer bo to mogoče, vgrajevala tudi sodobne kuhinje. Po kalkulacijah bi se mesečno odplačilo združnih članov zato povečalo samo za približno 300 din. Podobno so odgovorili tudi mestni ljudski odbor in stanovanjski sveti.

Kakor poudarjajo, je pomen teh združnih vrtov vsestranski. Predvsem se otroci že od malega navajajo in seznanjajo z združnim pridelovanjem. Na razvoj otrok vpliva pravilno tudi to, da jih za delo nagradijo po njihovem deležu pri delu. Ker pridelujejo v vrtovih najrentabilnejše kulture, vplivajo v neki meri ti vrtovi tudi na roditelje. Ti se čedalje bolj poslužujejo rezultatov, ki so jih dosegli njihovi otroci.

Šolske kuhinje in vrtove imajo tudi probleme, predvsem z zagotovitvijo sredstev, kadrov in prostorov za kuhinje. Glede na vlogo in pomen, ki ga imajo, pričakujejo, da bodo v tej smeri pomagali tudi ljudski odbori (sredstva, prostori, izobraževanje kadrov). Kakor predlagajo, bi v neki meri lahko pomagale tudi gospodarske organizacije. Prav tako naj bi tudi starši otrok, ki dobivajo hrano v šolskih kuhinjah, vplačevali določene prispevke. Ker dosega vrtovi dobre pridelovalne rezultate, se odpira vprašanje zaposlitve in plačevanja kmetijskih strokovnjakov.

Ko je že govora o delovanju zavoda za pospeševanje gospodinjstva in okrajnih ter občinskih centrov, je treba vsekakor ugotoviti, da so jih državljani sprejeli. O tem priča podatek, da se posamezniki čedalje bolj obračajo na zavod in centre za nasvete, kakšen gospodinjstveni stroj naj si kupijo, prosijo za strokovnjake, da bi preizkusili delo njihovih aparatov za kuhanje, pranje, likanje itd. (to se tiče tudi servisov), interesirajo se za kakovost hrane, ki jo pripravljajo v svojem gospodinjstvu, prosijo za organiziranje predavanj, tečajev itd., tako da so zavod in centri prisiljeni zaposliti tudi druge strokovnjake, ker nimajo dovolj svojih kadrov.

B. S.